

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistaminen

Sote-ministerityöryhmän linjaukset

perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
mediatilaisuus 05.06.2020

Sote-uudistus

Sote-uudistuksen tavoitteet

- Kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.
- Turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvet suomalaisille.
- Parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta.
- Turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti.
- Vastata yhteiskunnallisten muutosten tuomiin haasteisiin.
- Hallita kustannuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

SOTE-RAKENNEUUDISTUS

- 21 sote-maakuntaa ja Helsinki palvelujen järjestäjänä
- 5 yhteistoiminta-aluetta
- Kaksi päätehtävää eli sosiaali- ja terveystalot ja pelastustoimi
- Yksi päätöksentekijä, yksi johto ja yksi rahoitus
- Palvelujen turvaaminen ja yhdenvertaisuuden lisääminen
- Rahoituksen riittävyys

**Toimivat
sote-palvelut
uusissa sote-
maakunnissa**

TULEVAISUUDEN SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUS –OHJELMA

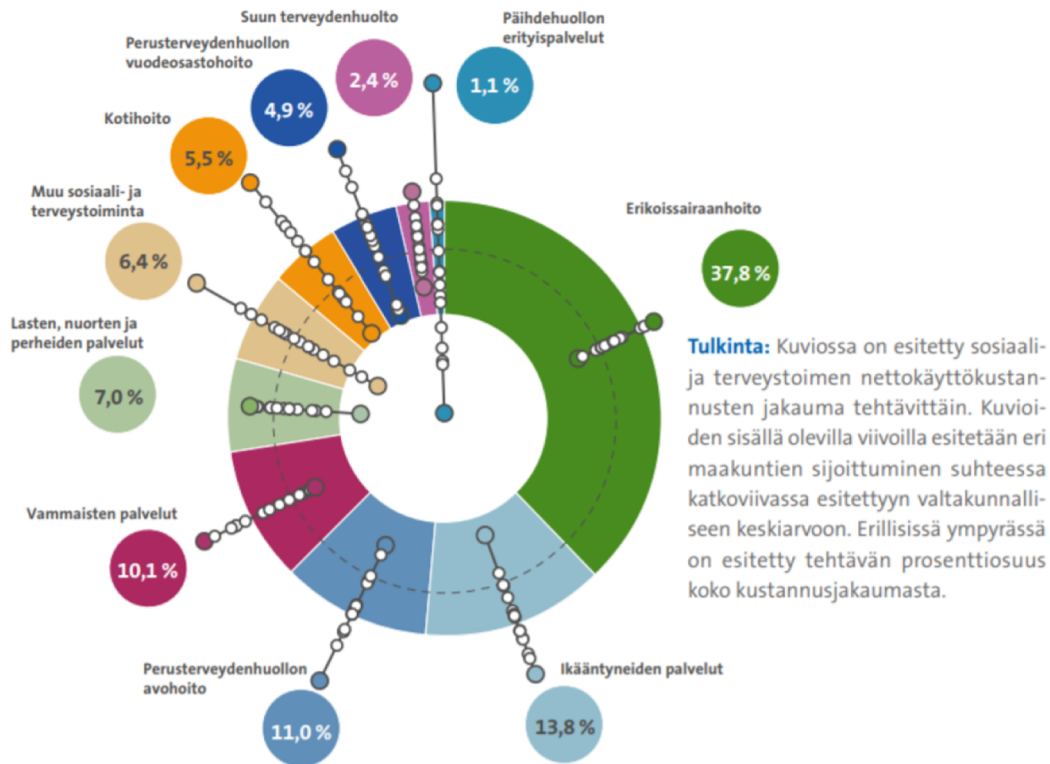
MAAKUNTIEN MONIALAISUUS / Parlamentaarinen valmistelu

MAAKUNTIEN VEROTUSOIKEUS / Parlamentaarinen valmistelu

Sote-uudistus

Toteutetaan integraatio sote-uudistuksessa

Perus- ja erikoissairaanhoidon sovitetaan paremmin yhteen, vahvistetaan perustason palveluita

Laadukas pelastustoimi koko maassa

- Uudistuksessa luodaan tehokkaampi ja taloudellisempi järjestelmä, jossa pystytään varautumaan myös harvinaisiin suuronnettomuuksiin tai luonnonkatastrofeihin koko maassa.
- Vahvistetaan pelastustoimen valtakunnallista ohjausta.
- Tavoitteena on, että kansalaisten ja koko yhteiskunnan turvallisuus säilyy ennallaan tai paranee.
- Pelastustoimi säilyy lähipalveluna.

Maakuntien hallinto

- Sote-maakuntien toimintaa, hallintoa ja taloutta koskevista asioista säädetään maakuntalaissa.
- Sote-maakunnan ylin päättävä toimielin on vaaleilla valittava valtuusto ja maakuntalaissa on säännökset asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskeinoista.
- Keskeisimmät muutokset edellisen kauden lakiehdotukseen verrattuna
 - Sote-maakunnan tehtävänä on sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoiminen järjestäminen.
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjän ja tuottajan lakisääteistä erottelua ei ole.
 - Maakuntayhtymä on mahdollinen eräissä tukipalveluissa.
 - Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä ei sisällytetä maakunnan tehtäviin.

Kielellisten oikeuksien linjaukset

- Sote-maakunnan kielellisten oikeuksien linjaukset määriteltäisiin pääsääntöisesti kielilain yleisten säännösten perusteella:
 - Jos alueella on vain yksikielisiä kuntia, sote-maakunta olisi yksikielinen.
 - Jos alueella on myös kaksikielisiä kuntia, sote-maakunta olisi kaksikielinen.
- Oikeus käyttää saamen kieltä Lapin maakunnassa turvataan.
- Kansalliskielilautakunta ja saamen kielilautakunta viralliseksi toimielimeksi. Jäsenet edustavat kieliryhmää, saamen kielilautakunnassa 1/3 Saamelaiskäräjien nimittämiä.
- Kaksikielisille sote-maakunnille velvollisuus sopia yhteistyöstä ja työnjaosta ruotsinkielisistä sote-palveluissa.
 - Kårkullan toiminta jaetaan alueille ja toiminnan jatko turvataan yhteistoimintasopimuksella.

Henkilöstöä koskevat linjaukset

- Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstö siirtyy kokonaisuudessaan sote-maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaattein.
- Myös opiskeluhuollon kuraattorit ja psykologit siirtyvät sote-maakuntien palvelukseen.
- Tukipalvelujen henkilöstö siirtyy sote-maakuntien palvelukseen, jos tehtävistä vähintään puolet kohdistuu siirtyviin tehtäviin.
- Perustetaan uusi itsenäinen kuntien ja sote-maakuntien työnantajaorganisaatio.

Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen

- Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut järjestetään tulevissa maakunnissa, mutta toteutetaan lähipalveluina kuten nykyäänkin.
- Lähipalveluperiaate turvataan lainsäädännöllä.
- Sivistystoimen ja maakuntien kiinteä yhteistyö varmistetaan luomalla tarvittavat yhteistyörakenteet.
- Opiskeluhuollon palveluja vahvistetaan ja työhön laaditaan sitovat mitoitukset.

Kuntien rahoitus

- Kuntien kustannuksia ja tuloja siirretään maakuntien toiminnan rahoittamiseksi arviolta noin 19,1 mrd. euroa vuoden 2020 tasolla.
- Kustannuksia ja tuloja siirtyy koko maan tasolla yhtä paljon, mutta kuntakohtaisesti siirtymät voivat poiketa merkittävästi.
- Kuntakohtaisia muutoksia rajoitetaan 5 vuoden porrastetulla siirtymätasauksella ja toistaiseksi pysyvällä +/- 100 euron asukaskohtaisella enimmäismuutosrajoittimella.
- Vuonna 2023 tasapainon (vuosikate poistojen jälkeen) muutos rajataan nollassi suhteessa edellisen vuoden tilanteeseen.

Sote-maakuntien rahoitus

- Sote-maakuntien rahoitus perustuu suurelta osin valtion rahoitukseen sekä osin asiakas- ja käyttömaksuihin.
 - Ensi vaiheessa sote-maakunnilla ei ole verotusoikeutta,
 - Rahoituspohjaa korotetaan vuosittain arvioidulla palvelutarpeen ja kustannustason kasvulla,
 - Rahoitus tarkistetaan jalkikäteen vastaamaan toteutuneita kustannuksia koko maan tasolla.
- Sote-maakuntien yleiskatteinen rahoitus määräytyy suurelta osin palvelutarvetta ja olosuhdetekijöitä kuvaavien tekijöiden kautta. Lisäksi osa rahoituksesta määräytyy asukasperusteisesti sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kriteerin kautta.
- Sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen jos myönnetyn rahoituksen taso vaarantaisi sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen.
- Sote-maakuntien siirtymistä laskennalliseen rahoitusmalliin helpotetaan siirtymäkauden rahoituksella.
 - Siirtymäkausi on seitsemän vuoden mittainen, jonka jälkeen yli 150 euron asukasta kohden laskettu muutos laskennallisen ja siirtyvän rahoituksen välillä tasataan toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella.
- Sote-maakuntien laskennallista rahoitusmallia tarkastellaan uudelleen lausuntopalautteen perusteella.

Sote-rahoitukseen liittyvät veromuutokset

- Verorakenteen muutokset eivät saa voimaan tullessaan aiheuttaa verotuksen kiristymistä.
- Kuntien verotuloja siirretään valtiolle sote-maakuntien toiminnan rahoittamiseksi.
 - Verotuksen kautta siirretään noin 12,7 mrd. euroa (ansiotuloverotuksesta 12,1 mrd. euroa, yhteisöveroa 0,6 mrd. euroa)
- Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion osuutta kasvatetaan vastaavasti.
- Kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,63 %-yksikköä (nykyarvio) ja valtion verotusta kiristetään vastaavasti.
- Sote-maakuntien verotuksellinen asema tuloverotuksessa vastaa muiden julkisyhteisöjen verotuksellista asemaa.
- Hankintaneutraalisuuden parantamiseksi sote-maakunnalla olisi oikeus saada palautuksena verollisiin hankintoihin sisältyvä arvonnisävero sekä sosiaali- ja terveydenhuollon verottomiin hankintoihin sisältyvä laskennallinen vero.
- Ansiotuloverotuksen muutokset toteutetaan nykyisen verojärjestelmän sisällä vähennyksiä sekä valtion ja kuntien veroprosentteja muuttamalla. Samalla valtion- ja kunnallisverotuksen veropohjat yhdistetään
- Ansiotuloverotukseen tehtävät muutokset toteutetaan siten, että niillä on mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisten verotuksen tasoon.
 - Ansiotulojen verotusta on kevennettävä tämän hetken arvion mukaan n. 185 milj. eurolla, jotta ansiotuloverotus ei kiristyisi.

Omaisuusjärjestelyt

- Sairaanhoidopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät siirtyvät sote-maakunnille varoineen ja velkoineen
- Kuntien ja muiden kuntayhtymien sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen käytössä oleva irtain omaisuus, sopimukset sekä siirtyvän henkilöstön lomapalkkavelka siirtyvät maakunnille
 - Kunnat voivat saada korvausta omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista, todennettavissa olevista välittömistä kustannuksista tilanteissa, joissa kunnan taloudellinen itsehallinto omaisuusjärjestelyiden seurauksena vaarantuu.
- Sote-maakunta vuokraa kunnilta niiden omistukseen jäävät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitilat siirtymäajaksi (vähintään 3 vuotta ja 1 vuoden optio)
- Mahdollisuus sopia toisin esimerkiksi kunnilta siirtyvästä irtaimesta omaisuudesta sekä toimitilojen vuokra-ajasta
- Sote-maakuntien rahoitus ei sisällä erillistä investointirahoitusta.
- Sote-maakunnilla ei ole itsenäistä oikeutta pitkäaikaisen lainanottoon.

Aluejako

- Uudistuksen jälkeen on yksi ja yhteinen maakuntajako, joka toimii sote-maakuntien lisäksi myös maakunnan liittojen toimialueena ja valtion aluehallinnon aluejakojen pohjana.
- Lausuntokierroksella pyydetään Savon maakuntien osalta lausumaan kahdesta vaihtoehdosta, joissa Itä-Savon sairaanhoitopiirin kunnat (Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava) sijoittuisivat joko Pohjois-Savon maakuntaan tai nykyisen maakuntajaon mukaisesti Etelä-Savon maakuntaan
 - Hallituksen esityksen liitteenä on vaihtoehtoisten ratkaisujen vaikutusten arviointia ja yksityiskohtaisia laskelmia
 - Mahdollinen aluejaon muutos koskisi myös maakunnan liittoja, ELY-keskuksia, käräjäoikeuksien tuomiopiirejä ja eduskuntavaalien vaalipiirejä.
- Maakuntajako ratkaistaan lausuntokierroksen jälkeen.

Uudellemaalle erilliskeskitys

- Uudellamaalla sovelletaan sote-maakuntiin pohjautuvaa peruskeskitystä lukuun ottamatta Helsinkiä, joka kaupunkina vastaisi soten ja pelastustoimen järjestämisestä, ja HUS-maakuntayhtymää, jolla olisi laissa säädettyjä tehtäviä – erityislaki täydentää yleissääntelyä.
- Sote-tehtävien rahoitus noudattaisi alueella valtakunnallista mallia ja HUS-maakuntayhtymä saisi rahoituksen sote-maakunnilta perussopimuksessa sovitulla perusteilla.
- Uudenmaan sote-maakunnilla ja Helsingin kaupungilla ensisijainen järjestämisvastuu
- HUSin lailla säädetty järjestämisvastuu koskisi mm.
 - vaativaa ja yliopistosairaalatehtävän edellyttämää erikoissairaanhoidon ja sen järjestämiseksi tarpeellista muuta erikoissairaanhoidon,
 - kiireellistä sairaanhoidon ja eräitä muita tehtäviä (esim. ensihoito, varautuminen)
 - sekä sitä erikoissairaanhoidon, jota näiden ylläpitämiseksi tarvitaan
- Lisäksi Uudenmaan sote-maakunnat ja Helsinki ja HUS laatisivat järjestämissopimuksen niiden sote-palvelujen järjestämisestä, joita ei erikseen lainsäädännöllä osoiteta HUSille.
- Uusimaa sote-järjestämislaissa säädettäisiin Helsingin kaupungin talouden eriyttämisestä soten ja pelastustoimen osalta.

Sote-maakunnan järjestämisvastuu

- Maakunnalla on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalouden saatavuudesta kaikissa tilanteissa.
- Sote-maakunnalla on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö ja muu henkilöstö sekä hallinnassaan asianmukaiset toimitilat, toimintavälineet ja muut tarvittavat toimintaedellytykset.
- Lisäksi sote-maakunnalla on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palveluntuotanto.

Ostopalveluntuottajaa koskevia vaatimuksia täsmennetään

- Ostopalveluntuottajan ja tämän alihankkijan on täytettävä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa säädetyt edellytykset.
- Palveluntuottajalla on oltava maakunnan hankkimien palvelujen sisältöön ja laajuuteen nähden riittävät edellytykset hoitaa tehtävänsä (riittävä osaaminen, henkilöstö, vastuuhenkilöt, taloudellinen kantokyky jne.).
- Yksityisen palveluntuottajan on noudatettava vastaavia lakisääteisiä palvelujen sisältö- ja laatuvaatimuksia kuin sote-maakunnan, sote-maakunnan palvelustrategiaa ja sen määrittelemiä palvelukokonaisuuksia ja palveluketjuja.

Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta

- Sote-maakunta voi hankkia sosiaali- ja terveystalvveluja yksityiseltä palveluntuottajalta, jos palvelujen hankkiminen on tarpeen riittävien ja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseksi sekä tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.
- Ostopalveluina ei saisi hankkia:
 - Järjestämisvastuun toteuttamiseen liittyvät tehtävät ja julkisen vallan käyttö,
 - Sosiaalipäivystys ja terveydenhuollon ympärivuorokautinen yhteispäivystys,
 - Ensihoidon järjestämistehtävät (myös ensihoidon vastuulääkärin ja kenttäjohtajan olisi oltava virkasuhteessa).
- Yksityinen palveluntuottaja voi kuitenkin hoitaa julkista valtaa sisältävää tehtävää, jos siitä säädetään erikseen muussa laissa.

Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta

- Sote-maakunta voi vastaavin edellytyksin vuokrata työvoimaa omaan toimintayksikkönsä (myös ympärivuorokautiseen päivystykseen täydentävästi)
- Hankittaessa terveyspalveluja yksityinen palveluntuottaja voi tehdä hoidon tarpeen arvioinnin osana asiakkaalle annettavaa hoitoa maakunnan ohjeistusten mukaisesti (ei kuitenkaan päätettäessä erikoissairaanhoidosta).
- Hankittavien palvelujen olisi oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa asianmukaisesta toteuttamisesta.

Julkisen hallintotehtävän siirtäminen edelleen yksityisen palveluntuottajan alihankkijalle (subdelegointi)

- Yksityinen palveluntuottaja voi hankkia omaa toimintaansa täydentäviä sosiaali- ja terveystoimintoja alihankkijalta.
- Ostopalveluntuottajalta edellytetään omaa osaamista ja henkilökuntaa. Alihankinta voi olla vain täydentävää (vrt. perustuslakivaliokunnan tulkinta*).
- Ostopalveluntuottaja on kokonaisvastuussa myös alihankinnan osalta.
- Alihankintamahdollisuudesta on sovittava ostopalvelusopimuksessa ja maakunnan hyväksyttävä alihankkijat, jotta sillä on tieto alihankinnan laajuudesta ja mahdollisuus ohjata toimintaa.

* Perustuslakivaliokunnan tulkintalähtökohta: Tehtävän edelleen siirto mahdollista teknisluonteisissa ja täydentävissä palveluissa

Valvonta ja riskienhallinta ostopalveluissa

- Sote-maakunnille säädetään hankintapäätösten perusteluvelvollisuus: perustelut julkisen hallintotehtävän siirtämiselle, miten järjestämisvastuun toteutuminen turvataan, miten riskienhallinta otettu huomioon.
- Säädetään maakunnan riskienhallinnasta ja velvollisuudesta varautumisesta ostopalvelusopimuksissa sopimuksen päättymiseen sekä mahdollisiin rikkomis- ja häiriötilanteisiin.
- Sote-maakunnalle säädetään velvollisuus valvoa ja ohjata ostopalvelutoimintaa niin väestö- kuin yksilötasolla.
- Sote-maakuntien ohjausmenettely
 - Säädetään, että maakunnan ulkoistamissuunnitelmia seurataan osana STM:n vuosittaisia neuvotteluita.

Voimassa olevien lainvastaisten ulkoistus-sopimusten mitättömyys lain nojalla

- Osa nykyisistä ulkoistussopimuksista ei täytä valmisteltavan ja jatkossa voimaan tulevan lainsäädännön kriteereitä (maakunnan järjestämistä koskevat edellytykset eivät toteudu)
- Säädetään näiden sopimusten mitättömyydestä lain nojalla, jos sopimus ei turvaa maakunnan järjestämistä toteutumista lailla säädetyllä tavalla eikä sopimusta ole mahdollista muuttaa lainmukaiseksi ilman uutta tarjouskilpailua
 - Säädetään 2 vuoden siirtymäajasta
 - Säädetään, että sote-maakunnalla ei ole velvollisuutta maksaa sopimukseen liittyviä sopimussakkoja
 - Säädetään tuottajan oikeudesta saada korvausta investoinneista, jotka tulevat hyödyttömäksi ja johon tilanteeseen ostopalvelutuottaja ei ole voinut varautua.

Maakuntien ohjauksen linjaukset

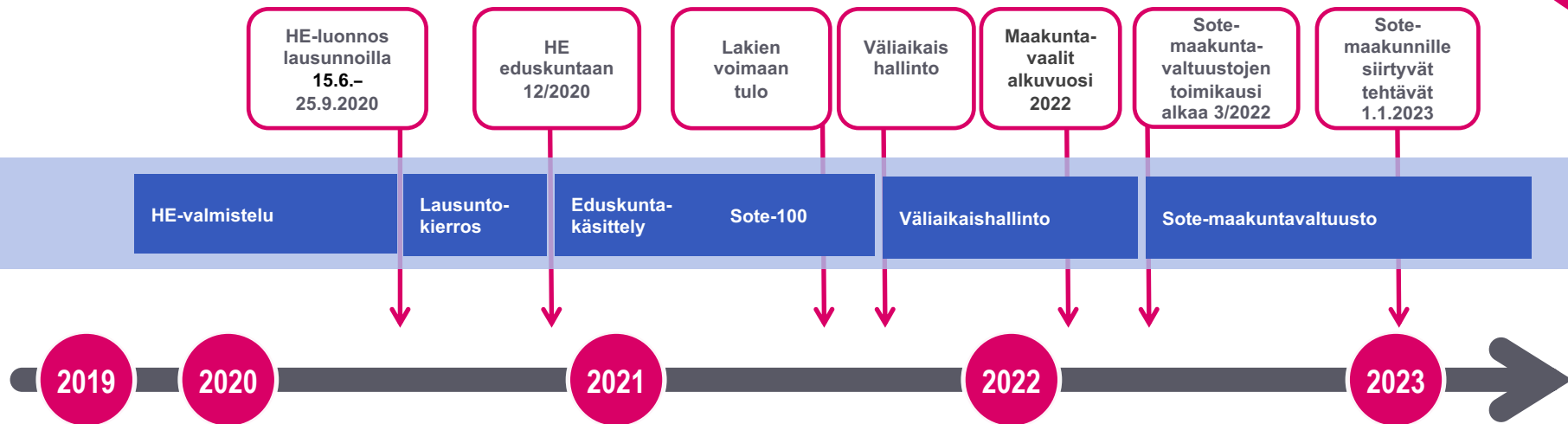

- i. VN vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen valtakunnalliset ja finanssipoliittiset strategiset tavoitteet nelivuotiskaudeksi
- ii. Ministeriöt neuvottelevat vuosittain maakuntien kanssa, STM koordinoi neuvottelujen järjestämisen
- iii. Mahdolliset maakunnan lisärahoitus ja arviointimenettely omia prosessejaan
- iv. Ministeriöiden yhteyteen perustetaan uudet sosiaali- ja terveydenhuollon (STM), pelastustoimen (SM) sekä maakuntatalouden ja –hallinnon (VM) neuvottelukunnat, joihin osallistuvat kaikki maakunnat ja ohjaavat ministeriöt
- v. Ohjauksen yhteismitallinen tietopohja maakunnan toiminnasta ja taloudesta, THL:n ja SM:n asiantuntija-arviot, muut asiantuntijatiedot
- vi. Maakuntien kehittämistoiminta osa järjestämisvastuuta
- vii. YTA-sopimus sote-tehtävistä, vuosittainen neuvottelu STM:n johdolla

Perustamisvaiheen väliaikaishallinto

- Maakuntien perustamisen jälkeen mutta ennen maakuntavaltuuston toimikauden alkamista ja maakuntahallituksen asettamista tarvitaan toimielin, joka vastaa toiminnan käynnistämisen valmistelusta.
- Väliaikainen valmistelutoimielin kootaan maakunnalle siirtyviä tehtäviä nykyisin hoitavien viranomaisten edustajista.
- Toimielimen asettamisesta ja organisoinnista vastaisi kunta tai kuntayhtymä, josta alueen kunnat olisivat yksimielisesti päättäneet.
- Valtioneuvostolla olisi toimivalta nimittää väliaikainen valmistelutoimielin, mikäli sitä ei muutoin saataisi määräaikaan mennessä nimetyksi.

Sote-uudistuksen aikataulu 2020–2022

Avustuspäätökset 6/2020 –

Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman kehittämishankkeet 2020–2022

Rakenneuudistusta koskevat kehittämishankkeet 2020–2021

Muut kehittämishankkeet 2020–2022

Kiitos

Sosiaali- ja terveysministeriö

Internet: stm.fi

Twitter: [@STM_Uutiset](https://twitter.com/STM_Uutiset)

Sote-uudistus